

Algemene handreiking verstoringen culturele en creatieve sector.

De aanleiding voor deze handreiking is de huidige situatie van protest dat gepaard gaat met vragen en dilemma's binnen de culturele en creatieve sector. Als de samenleving flink met elkaar in de discussie gaat, moet de culturele en creatieve sector een veilig podium blijven bieden voor het vrije woord, artistieke expressie en dialoog. Deze handreiking is een hulpmiddel om er voor te zorgen dat elke instelling in de culturele en creatieve sector weet wat zij kan doen om escalatie te voorkomen met preventieve veiligheidsmaatregelen en wat moet gebeuren op het moment dat er sprake is van een aangekondigde demonstratie of een onveilige situatie.

De handreiking is tot stand gekomen in afstemming met het ministerie van OCW, J&V, SZW, BZK (op het gedeelte demonstratierecht) en de VNG.

Het [Kennisplatform Inclusief Samenleven](#) (KIS) onderscheidt verschillende fasen bij polarisatieprocessen:

1. De **rustfase**, waarbij er nog weinig sprake is van oplopende spanningen.
2. De **fase van ongemak** waarbij de spanningen toenemen en dialoog en communicatie centraal in de aanpak staan.
3. De **fase met onderhuidse spanningen** waarbij groepen en/of individuen tegenover elkaar komen te staan.
4. De **fase met openlijke incidenten/escalatie** in en buiten het publieke domein.

Deze handreiking richt zich op fase 4. In een later stadium zal dit document worden aangevuld met een verdiepende slag waarin de andere fasen prominenter aan bod komen. Onderwerpen in deze handreiking zijn:

- a) Uitgangspunten
- b) Demonstratierecht
- c) Openbare orde verstoringen

Deze handreiking kan dienen als input voor gezamenlijke onderlinge afspraken en kaders van de instellingen.

Uitgangspunten vanuit de culturele en creatieve sector

- De culturele en creatieve sector moet een plek zijn waar iedereen zich veilig voelt om er te werken en te genieten. Het moet een plek zijn waar artistieke expressie mogelijk is en meningsverschillen op een respectvolle manier samen komen. In Nederland geldt ook dat mensen het recht hebben op vrijheid van meningsuiting, vereniging, vergadering en betoging (Artikel 7,8 en 9 van de Grondwet). Voor beiden moet aandacht zijn.
- Er is geen plek voor acties of intimidaties of iedere andere uiting die strijdig is met onze grondwet. Dit mag nooit leiden tot aanpassing in programmering of enige vorm van zelfcensuur.
- Besluitvorming over maatregelen en acties ligt in eerste instantie bij de instelling zelf. Daar waar het de openbare orde en/of de handhaving van de rechtsorde betreft ligt het bij de lokale veiligheidsdriehoek.

Demonstratierecht

- Een onderscheid tussen demonstreren en protesteren wordt niet gemaakt. Dat is juridisch hetzelfde. Beide vallen onder het grondrecht en worden gereguleerd door de Wet openbare manifestaties.
- Dit betekent dat demonstreren in principe mogelijk moet zijn. Alleen vreedzame demonstraties vallen onder de bescherming van het demonstratierecht. Maar dat betekent niet dat een demonstratie niet meer vreedzaam is, zodra er een strafbaar feit wordt gepleegd, zoals bijvoorbeeld vernieling of geweld door een deel van de demonstranten. In zo'n situatie kan de demonstrant wel strafrechtelijk vervolgd worden, maar is het demonstratierecht nog steeds van toepassing.
- Voor openbare plaatsen geldt dat beperkingen kunnen worden opgelegd door het lokale gezag, in het bijzonder door de burgemeester. Podia, theaters en musea zijn in principe geen openbare ruimtes: het zijn 'voor het publiek toegankelijke' plaatsen. Voor deze ruimtes geldt dat beheerders huisregels mogen opstellen.

- In de huisregels van een instelling kunnen beperkingen worden gesteld aan demonstraties op niet voor publiek toegankelijk terrein. Belangrijk blijft dat het demonstratierecht niet betekenisloos mag worden. Denk aan het verwijzen van een demonstratie naar een bepaalde plaats, maar niet aan een algeheel verbod. Of het gedurende een korte tijd wel toestaan van een demonstratie.
- Bij een overtreding van de huisregels kan worden opgetreden. De beheerder van het gebouw mag de demonstranten vragen te vertrekken, en als zij daar geen gehoor aan geven, de politie vragen hen daarbij te helpen. Vervolgens kan de beheerder aangifte doen van erf en/of lokaalvredebreuk.

Openbare orde verstoringen

- De verantwoordelijkheid voor openbare orde verstoringen is belegd bij het lokaal bevoegd gezag (de driehoek van Burgemeester, Openbaar Ministerie en de politie). Zij hebben namelijk ook de lokale kennis.
- Probeer incidenten voor te zijn: zorg dat je in goed contact staat met alle stakeholders. Denk daarbij aan goed contact met de wijkagent of de basisteamchef in de regio. Dit geldt ook voor contact met de afdelingen openbare veiligheid, culturele zaken en vastgoed van de gemeente. Bij zorgen rond een aankomende gebeurtenis kan er altijd gebeld worden met de politie en de gemeente om af te stemmen. Nodig de wijkagent uit om een inschatting te maken van veiligheidsmaatregelen. Dit kan door te bellen naar 0900-8844 en te vragen om doorverbonden te worden met een basisteamchef of wijkagent. Ga ook met de gemeente in gesprek over wat te doen bij een eventuele verstoring. En neem voor een collegiale toets contact op met je brancheorganisatie.
- Zorg voor een goed protocol waarin beschreven is hoe om te gaan met incidenten en verstoringen in eigen huis en dat dit bekend is bij medewerkers. Het protocol dat de VSCD heeft opgesteld voor theaterzalen en concertpodia is een voorbeeld van een dergelijk protocol.
- In het geval van een reële kans op een incident is het verstandig om direct de wijkagent te bellen, te bellen naar 0900-8844 of te bellen met een basisteamchef in verband met ongeregelheden. Vervolgens kan dan in overleg worden getreden over wat wijsheid is qua interventie.
- Bel bij acuut gevaar 112.
- In het geval dat een optreden, voorstelling of tentoonstelling verstoord wordt door een onaangekondigde demonstratie (of bijvoorbeeld een sit-in)/ kan de burgemeester, de demonstratie/sit-in ontbinden.
- Het bovenstaande gaat over fase vier, fase met openlijke incidenten/escalatie. Goed is als onderdeel van bedrijfsvoering aandacht te hebben voor de fasen een tot en met drie zodat fase vier in de toekomst beter gemitigeerd kan worden.